

**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

Berti, Giovanni Lorenzo

Monachii [u.a.], 1749

Caput IX. Basilium cognomento Magnum nunquam dogma Catholicum
violasse.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83642](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83642)

CAPUT IX.

Basilium cognomento Magnum nunquam dogma Catholicum violasse.

SUMMARIUM.

1. Probatur à Basilio nunquam fuisse veritatem catholicam violatam.
2. Solvitur obiectio.

Defensio S. Basilii Mag.

FILII Divinitatem Basilii Cappadox Episcopus Cæsarea tam secularium, quam Sacrarum literarum celebritate, disciplina studio, rectaque vivendi ratione vere Magnus in libris contra Eunomium, in Epistolis contra Eustachium, in Consolatoria ad Ecclesiam Antiochensem, & in omnibus ferme gravissimis Operibus magnificavit. Haud recte sentire de Spiritu Sancto aliquibus visus est; idque cum in Conventu Episcoporum habito Cæsarea an. 370. in Festo S. Eupychii de Patris ac Filii divinitate fuscè disseruit, & nihil fere de Spiritu Sancto locutus est. De ipsius ergo fide breviter inquirendum.

1. S. Basilii nunquam prodidit Catholicam veritatem.

PROPOSITIO: Basilii veritatem Catholicam nunquam prodidit, ejusque calumniatoribus nulla fides est adhibenda.

Probatur 1. ex scriptis ejus.

Ex scriptis Basilii, ex rebus ab eo gestis, & Gregorii Nazianzeni præclarissimo testimonio probatur hæc propositio. Primi generis argumenta petuntur ex Hom. 27. contra Sabel. ubi ait: *Neque Trinitas manet Trinitas detractio Spiritu: & si unum aliquid ex creaturis adjungatur, universa creatura simul introductur, & Patri, Filioque annumerabitur.* Et in Epistola 60. docet Nicenam Synodum non definisse doctrinam de Spiritu Sancto, propterea quod nondum apparuerant bellum contra eundem Spiritum Sanctum gerentes. Tum subdit: *Nihil prorsus in Divina, ac beata Trinitate creatum adinvenitur.* Speciatim Spiritus Sancti divinitatem adstruit in Tractatu ad Amphilochem, qui liber totus in hoc argumento versatur: idemque præstat in tercio contra Eunomium. Librum de Spiritu Sancto rejiciunt Protestantes, nec mirum, cum 27. Capite probet Catholicorum doctrinam firmissimo Traditionum præsidio. Frustratamen, nulloque proventu rejiciunt librum hunc Refractarii; nam Erasmus, quem sequuntur, dimidium Operis recipit, postremam partem nequaquam; quod, ait ille, videatur phrasis alium referre genium, & interdum ad tragicum cothurnum intumescat oratio, &

rursus ad vulgarem sermonem subsideat. Et Robertus Cocus genuinum facetur usque ad cap. xv. At Erasmus idem Orationis vitium in laudatissimis Scriptoribus Hieronymo, Athanasio, & Chrysostomo deprehendi, eodem loco indignatur. Male ergo damnat ob styli alicubi varium partem Operis Basiliani. Contra laudant Basilii Opus Nazianzenus, Hieronymus, Suidas, Theodoretus, Joannes Damascenus. Quid singulos memorem? Etiam Isaac Casaubonum Exercitatione xvi. in Baronium, & Guilelmum Caveum, aliosque Heterodoxos proferre possumus, erumpente undique veritate. De Traditionibus autem alibi. Scriptis Basilii addenda sunt egregia ejus pro Catholica Fide facinora, atque illud in primis, quod cum Eustathius Sebastenus junctus Eudoxianis cepit Spiritus Sancti impugnare divinitatem, Basilii sese ab antiqua hominis amicitia sejunxit, eumque permultis Epistolis confutavit. Denique Nazianzenus Orat. xx. *Nam, inquit, quod alioquin melius, quam quavis alii, Basilii Spiritum Sanctum Deum agnosceret, cum ex eo perspicue constat, quod & hoc sæpe de loco superiore, quoad per tempus licebat, prædicavit, & privatim apud eos, à quibus interrogabatur haud cunctanter confessus est: tum vero in suis ad me sermonibus apertius id demonstravit, non simpliciter hoc affirmans, sed, quod ipsi ante periculo acciderat, sibi rem omnium maxime horrendam imprecatus, nempe ut ab ipso Spiritu excideret, nisi cum Patre & Filio ut Consubstantialem, & honore parem veneretur.* Pia ergo Basilii fides scriptis, exemplis, ac Testibus comprobatur.

Defensio 2. ex factis.

Defensio 3. ex Nazianzeno.

Oppones: In binis Basilii ad Apollinarem Epistolis multi occurrunt circa Trinitatem errores: Athanasius Episcopus Ancyranus adversus Basilii impietatem exposulavit: Eundem Religiosi viri damnarunt, quod in Festo Eupychii de Trinitate disserens subdole divinitatem Spiritus Sancti reticuerit, & fluvio, qui per alveum distenditur, illum comparaverit: non Deum, sed Dei

2. Obiectio.

Spiri-

Spiritum in Hom. 17. appellat: neque patri honore Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum glorificat, usus sapenumero hac formula; *Gloria Patri per Filium in Spiritu Sancto.*

3.
soluio

Resp. Nunquam Divum Basilium de rebus ad Fidem pertinentibus cum Appollinari habuisse Epistolarum commercium; & binas scatenas erroribus citatas ab Athanasio Episcopo Ancyrae, sub ejus nomine fuisse suppositas: quod ipse Basilius contestatur Epist. 59. his verbis: *Ut calumniam illam, quae adversus nos invaluit depellamus, conspicuum facimus omnibus, nihil nobis cum illis esse commercii, qui ad eum modum loquuntur.* De Oratione habita in Festivitate Eupfychii, scribit Epist. 26. Gregorius Theologus Basilium prudentem servasse Oeconomiam. *Ingens, ait, circa eum bellum est, cupientibus nimirum haereticis nudam, & apertam vocem ex ipsiusmet Basilii ore arripere, ut ipse quidem ex Ecclesia expellatur, qui solus pene veritatis igniculus restat, & vitalis facultas, vicinis omnibus captis, ac subjugatis. Praestat itaque Oeconomiam quamdam ad veritatem adhibitam fuisse, nobis videlicet temporis, quasi nebulae cuiusdam nonnihil cedentibus, quam ut illa ob praedicationis perspicuitatem opprimeretur. Non enim ex ea re nihil damnicimus, si ex aliis quoque dictionibus, quibus id certo colligatur, Spiritum*

Sanctum Deum agnoscamus. Verum est quod nonnulli hanc Oeconomiam ignaviam esse judicaverunt, quod teneamur veritatem palam profiteri: sed aliud est non respondere quærentibus, aliud insidias evitare silentio. Certe Basilius audita calumnia Epist. 33. ad Theologum ipsam temporum catastrophem cautatur: neque alibi, ut ostendimus, hanc adhibuit circumspeditionem. At, inquit, Spiritum Sanctum non appellat *Deum*, sed *Dei spiritum*. Id quidem non semper; nam Hom. 141. ait: *Confitendum est Deum esse Patrem, Deum, Filium, Deum Spiritum Sanctum.* Quare ubi vocat Spiritum Dei, usurpat Dei nomen, more veterum, *notionaliter*: & habet praeclarum imitationis exemplum, id est, Paulum; qui, ut plurimum Dei nomine intelligit Patrem, ut animadvertit Chrysostomus Hom. v. de Incomprehensibili. Demum cap. 25. de Sp. Sancto, demonstrat in glorificationis hymno particulam *In* eandem vim habere, ac particulam *Cum*: & perinde esse si dicamus: *Gloria Patri per Filium unicum in Spiritu Sancto*, Et: *Gloria Patri, & Filio cum Spiritu Sancto.* Proximo cap. 26. illarum particularum diversitate eloquenter divinarum Personarum exponit originem: & cap. 27. etiam alteram formam approbat ex Apostolica Traditione: ob quam, ut praeponui, liber ille ad Amphilo- chium minus placet Protestantibus.

C A P U T X.

Agitur de Fide quorundam Occidentalium, scilicet Tertulliani, Cypriani, Lactantii, & Arnobii.

S U M M A R I U M.

1. Praemittuntur notanda circa statum quaestionis.
2. Propugnatur à Tertulliano probabilis non fuisse improbatam Verbi Divinitatem.

- à num. 3. usque ad 6. diluuntur opposita.
7. Profertur opinio de reliquis tribus.

I.
Quid de Tertulliano sentiendum.

NOV¹ Ebionitæ nobis Occidentales quoque Patres obijciunt, praesertim Septimum Tertullianum Afrum genere, patria Carthaginensem, nobilitate conspicuum, & prope finem secundi saeculi literarum splendore clarissimum. Illum etiam Clericus in Hist. Eccl. ad an. 186. contendit docuisse contra Praxeam tres esse Divinas substantias; & ambiguum esse in hoc Opere sensum, plures affirmaverunt. Scripsit tamen Tertullianus adversus Praxeam jam Montanista, ut liquet ex libri initio, in quo illius sectæ parentem non semel

commendat sub magno nomine Paracleti. At hunc quoque librum ab errore Ariano immunem facile mihi persuadeo ob collationem locorum, Auctorumque perillustrium, cujusmodi sunt Bellarminus, Alexander. Tournely, alique plurimi, testimonium.

Id modo demonstraturus duo notanda praemitto. Primum est, Praxeam agnovisse unicum Deum mundi conditorem, & improbasse Patris, Filii, & Spiritus Sancti distinctionem, ex qua putabat consequi tres Deos esse, sive tres substantias suis distinctas proprietatibus: idque